

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο
Ψυχικής Υγείας, Νευροψυχιατρικών &
Ιατρικής Ακριβείας ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ
ΕΠΙΨΥ

Εκφοβισμός (bullying) μεταξύ των εφήβων-μαθητών στην Ελλάδα

hbcs
HEALTH BEHAVIOUR IN
SCHOOL-AGED CHILDREN
WORLD HEALTH ORGANIZATION
COLLABORATIVE CROSS-NATIONAL STUDY

Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών (Έρευνα HBSC/WHO) - 2018

Παρουσιάζονται συνοπτικά στοιχεία για τέσσερις δείκτες που αφορούν την εμπλοκή σε περιστατικά εκφοβισμού (bullying)⁽¹⁾ (στον χώρο του σχολείου και εκτός) και βίαιων καυγάδων μεταξύ των εφήβων-μαθητών στην Ελλάδα, όπως αυτά προκύπτουν από την «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών» (Έρευνα HBSC/WHO) του ΕΠΙΨΥ⁽²⁾. Τα στοιχεία αναφέρονται στο σύνολο των εφήβων ηλικίας 11, 13 και 15 ετών στη χώρα, για το 2018 (πιο πρόσφατη έρευνα) και -όπου είναι διαθέσιμα- διαχρονικά, ανά τετραετία, για την 20ετία 1998-2018. Σχολιάζονται, επιπλέον, σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις τρεις ηλικιακές ομάδες, τα φύλα, τις τρεις κατηγορίες οικονομικού επιπέδου της οικογένειας των εφήβων (χαμηλό, μέσο, υψηλό) και γεωγραφικές διαφορές μεταξύ Ν. Αττικής, Ν. Θεσσαλονίκης και Λοιπών Περιοχών. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα στοιχεία για όλους τους δείκτες.

Εκφοβισμός (bullying) στο σχολείο

Θύματα: Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά, κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών από τη διεξαγωγή της έρευνας, υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) στο σχολείο⁽³⁾. Το 2018 ένας στους 5 εφήβους (19,1%) αναφέρει ότι υπέστη εκφοβισμό (bullying) τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας· ποσοστό 2,6% των εφήβων αναφέρουν ότι αυτό συνέβη αρκετές φορές την εβδομάδα.

Αγόρια και κορίτσια αναφέρουν σε παρόμοια ποσοστά (18,5% και 19,7%, αντίστοιχα) ότι έχουν υποστεί εκφοβισμό.

Το ποσοστό των εφήβων που αναφέρουν ότι υπέστησαν εκφοβισμό δεν μεταβάλλεται σημαντικά με την ηλικία (18,0% για τους 11χρονους, 21,0% για τους 13χρονους και 18,2% για τους 15χρονους μαθητές).

Διαχρονικά, από το 1998 στο 2018 το ποσοστό εφήβων που αναφέρουν ότι υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας καταγράφει σημαντική μείωση από 28,9% σε 19,1%, με τη μείωση αυτή να είναι εντονότερη από το 2010 στο 2014 (από 27,6% σε 18,3%), ενώ έκτοτε το ποσοστό δεν μεταβάλλεται σημαντικά.

Θύτες: Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά στο σχολείο, κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών από τη διεξαγωγή της έρευνας, έκαναν οι ίδιοι/ίδιες εκφοβισμό (bullying) σε άλλους. Το 2018, ένας στους 7 εφήβους (14,2%) αναφέρει ότι έκανε ο/η ίδιος/α εκφοβισμό (bullying) σε άλλους μαθητές τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας· ποσοστό 1,1% των εφήβων αναφέρουν ότι αυτό συνέβη αρκετές φορές την εβδομάδα.

Το ποσοστό αγοριών που αναφέρουν ότι έκαναν εκφοβισμό (bullying) σε άλλους είναι σημαντικά υψηλότερο (18,6%) συγκριτικά με το αντίστοιχο των κοριτσιών (9,9%), ενώ οι 13χρονοι και 15χρονοι μαθητές αναφέρουν ότι έκαναν bullying/εκφοβίζουν άλλους σε σημαντικά υψηλότερα ποσοστά (16,1% και 16,9%, αντίστοιχα) από ό,τι οι 11χρονοι (9,4%).

Διαχρονικά, από το 1998 στο 2018, το ποσοστό εφήβων που αναφέρουν ότι άσκησαν οι ίδιοι/ες εκφοβισμό (bullying), τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες, παρουσιάζει διακυμάνσεις: από το 1998 στο 2010 αυξάνεται σημαντικά από 21,1% σε 39,0% και έκτοτε αρχίζει να μειώνεται -αρχικά σε 25,4% το 2014 και ακολούθως σε 14,2% το 2018.

Ηλεκτρονικός εκφοβισμός (cyber bullying)

Θύματα: Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά, κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών από τη διεξαγωγή της έρευνας, υπέστησαν ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying)⁽⁴⁾. Το 2018, ένας στους 20 εφήβους (5,2%) αναφέρει ότι υπέστη ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying) τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας· ποσοστό 0,5% των εφήβων αναφέρουν ότι αυτό συνέβη αρκετές φορές την εβδομάδα.

Αγόρια και κορίτσια αναφέρουν σε παρόμοια ποσοστά (4,8% και 5,6%, αντίστοιχα) ότι έχουν υποστεί ηλεκτρονικό εκφοβισμό.

Το ποσοστό των εφήβων που αναφέρουν ότι υπέστησαν ηλεκτρονικό εκφοβισμό, δεν μεταβάλλεται σημαντικά με την ηλικία (4,2% για τους 11χρονους, 6,6% για τους 13χρονους και 4,8% για τους 15χρονους μαθητές).

Θύτες: Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά, κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων μηνών από τη διεξαγωγή της έρευνας, έκαναν οι ίδιοι/ες ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying) σε άλλους. Το 2018, ποσοστό 3,3% των εφήβων αναφέρουν ότι έκαναν οι ίδιοι ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying) σε άλλους μαθητές τουλάχιστον 1-2 φορές τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας· ποσοστό 0,4% των εφήβων αναφέρουν ότι αυτό συνέβη αρκετές φορές την εβδομάδα.

Το ποσοστό αγοριών που αναφέρουν ότι έκαναν ηλεκτρονικό εκφοβισμό σε άλλους είναι υπερδιπλάσιο (4,7%) από το αντίστοιχο των κοριτσιών (1,9%), ενώ οι 13χρονοι και 15χρονοι μαθητές αναφέρουν ότι έκαναν ηλεκτρονικό εκφοβισμό σε σημαντικά υψηλότερα ποσοστά (3,5% και 4,8%, αντίστοιχα) από ό,τι οι 11χρονοι (1,6%).

Μορφές εκφοβισμού (bullying)

Οι έφηβοι ρωτήθηκαν για τους τρόπους με τους οποίους υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) τους τελευταίους 2 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας. Οι μορφές εκφοβισμού που οι έφηβοι απαντούν σε υψηλότερα ποσοστά ότι υπέστησαν τουλάχιστον 1-2 φορές, ήταν τα λεκτικά πειράγματα (19,8% του συνόλου των μαθητών), η διάδοση ψεμάτων και φημών (18,8%), τα αστεία, σχόλια ή χειρονομίες σεξουαλικού περιεχομένου (13,4%) και ο αποκλεισμός από κοινές παρέες και δραστηριότητες (13,1%). Σε χαμηλότερα ποσοστά οι έφηβοι αναφέρουν ότι υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) με χρήση σωματικής βίας (4,5%) και με τη μορφή άσχημων χαρακτηρισμών για την εθνικότητα (5,6%) και τη θρησκεία τους (3,5%).

Τα αγόρια αναφέρουν σε υψηλότερο ποσοστό ότι υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) με τη μορφή σωματικής βίας και άσχημων χαρακτηρισμών για την εθνικότητα και τη θρησκεία τους, ενώ τα κορίτσια με τη μορφή διάδοσης ψεμάτων και φημών. Οι 11χρονοι και 13χρονοι μαθητές αναφέρουν σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό (20,2% και 23,7%, αντίστοιχα) ότι υπέστησαν εκφοβισμό (bullying) με τη μορφή λεκτικών πειραγμάτων συγκριτικά με τους 15χρονους (15,3%), ενώ οι 13χρονοι αναφέρουν εκφοβισμό μέσω πειραγμάτων σεξουαλικού περιεχομένου και διάδοσης ψεμάτων και φημών σε υψηλότερο ποσοστό από τους μικρότερους μαθητές. Διαχρονικά, από το 1998 στο 2018, το ποσοστό εφήβων που αναφέρουν εκφοβισμό (bullying) μέσω λεκτικών πειραγμάτων και πειραγμάτων σεξουαλικού περιεχομένου μειώνεται, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για εκφοβισμό με τους άλλους τρόπους που αναφέρθηκαν δεν μεταβάλλονται σημαντικά.

Διακρίσεις λόγω φύλου, καταγωγής και οικονομικής κατάστασης

Οι μαθητές ρωτήθηκαν για το πόσο συχνά οι άλλοι μαθητές στο σχολείο τους συμπεριφέρονται με άδικο ή άσχημο τρόπο λόγω του φύλου τους, της οικονομικής κατάστασης της οικογένειάς τους και του τόπου στον οποίο γεννήθηκαν οι ίδιοι, οι γονείς τους ή οι παππούδες τους. Ποσοστό 3,9% απαντούν ότι συχνά⁽⁵⁾ υφίστανται διακρίσεις λόγω του φύλου τους, 2,8% λόγω της καταγωγής τους και 2,1% εξαιτίας της οικονομικής κατάστασης της οικογένειάς τους.

Τα παραπάνω ποσοστά δεν διαφοροποιούνται μεταξύ των δύο φύλων και των τριών ηλικιών.

Βίαιοι καυγάδες

Οι μαθητές ρωτήθηκαν πόσες φορές ενεπλάκησαν σε άγριο καυγά⁽⁶⁾ κατά τη διάρκεια των 12 τελευταίων μηνών πριν τη διεξαγωγή της έρευνας. Το 2018 ένας στους 5 εφήβους (19,4%) απαντά ότι ενεπλάκη σε βίαιο καυγά τουλάχιστον 2 φορές.

Τα αγόρια αναφέρουν σε τριπλάσιο ποσοστό (29,3%) συγκριτικά με τα κορίτσια (9,6%) και οι 11χρονοι και 13χρονοι μαθητές (~21%) σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό συγκριτικά με τους 15χρονους (15,2%) εμπλοκή σε βίαιους καυγάδες (τουλάχιστον 2 φορές τους τελευταίους 12 μήνες).

Διαχρονικά, την τελευταία 16ετία, το ποσοστό εφήβων που αναφέρουν εμπλοκή σε βίαιους καυγάδες τουλάχιστον 2 φορές τους τελευταίους 12 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας, παρουσιάζει διακυμάνσεις: από 22,0% το 2002 αυξάνεται σημαντικά σε 28,1% το 2010 ενώ το 2014 μειώνεται σε 17,4% και παραμένει σχετικά σταθερό το 2018 (19,4%).

Γεωγραφικές διαφορές (Ν. Αττικής, Ν. Θεσσαλονίκης και Λοιπές Περιοχές)

Δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στους δείκτες που αφορούν τον εκφοβισμό (bullying) στο σχολείο και ηλεκτρονικά μεταξύ των γεωγραφικών περιοχών.

Οικονομικό επίπεδο⁽⁷⁾

Δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στους δείκτες που αφορούν τον εκφοβισμό (bullying) στο σχολείο και ηλεκτρονικά. Ωστόσο, οι έφηβοι των οποίων οι οικογένειες κατηγοριοποιούνται στο κατώτερο οικονομικό επίπεδο αναφέρουν σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό ότι υφίστανται εκφοβισμό (bullying) με τη μορφή σωματικής βίας (7,8% έναντι 3,6% και 4,8% των συνομηλίκων τους μέσου και ανώτερου οικονομικού επιπέδου, αντίστοιχα), άσχημων χαρακτηρισμών για την εθνικότητα (8,9% έναντι 5,0% και 5,4% των συνομηλίκων τους μέσου και ανώτερου οικονομικού επιπέδου, αντίστοιχα) και τη θρησκεία τους (6,0% έναντι 2,8% και 3,4% των συνομηλίκων τους μέσου και ανώτερου οικονομικού επιπέδου, αντίστοιχα).

Από την άλλη, οι έφηβοι από οικογένειες υψηλού οικονομικού επιπέδου, αναφέρουν εμπλοκή σε βίαιους καυγάδες (τουλάχιστον 2 φορές τους τελευταίους 12 μήνες) σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό (23,3%) σε σύγκριση με τους συνομηλίκους τους που κατηγοριοποιούνται στο μέσο (18,4%) και κατώτερο (18,7%) οικονομικό επίπεδο.

(1) Ως «εκφοβισμός (bullying)» ορίστηκαν οι περιπτώσεις στις οποίες ένα άτομο γίνεται αντικείμενο ενοχλητικών πειραγμάτων ή εκφοβισμού όταν κάποιο άλλο άτομο (ή ομάδα ατόμων) συστηματικά το πειράζει, το μειώνει, το βρίζει, το απειλεί, το εκφοβίζει, το σπρώχνει ή το κοροϊδεύει. «Εκφοβισμός (bullying)» είναι, επίσης, όταν ένα άτομο δέχεται συνεχώς πειράγματα με περιεχόμενο ή τρόπο που δεν του αρέσει ή όταν τα άλλα άτομα το αποκλείουν από διάφορα πράγματα που κάνουν. Το άτομο που κάνει εκφοβισμό (bullying), όχι μόνο έχει περισσότερη εξουσία ή δύναμη συγκριτικά με το άτομο που το υφίσταται, αλλά επιπλέον επιδιώκει να προκαλέσει κακό στο άτομο αυτό. Ωστόσο, **δεν** είναι εκφοβισμός (bullying) όταν δύο άτομα της ίδιας περίπου σωματικής διάπλασης ή δύναμης τσακώνονται ή έρχονται άγρια στα χέρια.

(2) Η «Πανελλήνια έρευνα για τις συμπεριφορές που συνδέονται με την υγεία των εφήβων-μαθητών» (Έρευνα HBSC/WHO) διεξάγεται στο πλαίσιο της έρευνας Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC), που τελεί υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) και επαναλαμβάνεται ανά 4ετία σε περισσότερες από 40 χώρες. Παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο ζωής των εφήβων και τους κινδύνους που απειλούν την υγεία τους. Στην Ελλάδα το ΕΠΙΨΥ υλοποιεί την έρευνα από το 1998 με την επιστημονική εποπτεία της Ομοτ. Καθηγήτριας του ΕΚΠΑ, Ά. Κοκκέβη.

(3) Δηλαδή εάν τους έκαναν ενοχλητικό πείραγμα ή τους εκφόβισαν, πείραξαν, μείωσαν, έβρισαν, απείλησαν, έσπρωξαν ή κοροϊδεύσαν.

(4) Δηλαδή εάν τους έστειλαν άσχημα ή ενοχλητικά μηνύματα στο chat, μέσω e-mail ή SMS, τους έγραψαν/πόσταραν άσχημα ή ενοχλητικά μηνύματα στον 'τοίχο' τους, έφτιαξαν site για να τους γελοιοποιήσουν, δημοσιοποίησαν στο ίντερνετ ή μοιράστηκαν με άλλους μη κολακευτικές ή άσμενες φωτογραφίες τους χωρίς την έγκρισή τους.

(5) Απάντησαν ότι έχει συμβεί «Μερικές φορές», «Συχνά» ή «Πολύ συχνά».

(6) Δηλαδή ήρθαν άγρια στα χέρια με κάποιον ή κάποιους άλλους

(7) Βάσει των απαντήσεων των μαθητών σε ειδική κλίμακα αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης της οικογένειας

Πίνακας 1: Δείκτες σχετικά με περιστατικά εκφοβισμού (bullying) και βίαιων καυγάδων μεταξύ των εφήβων- μαθητών στην Ελλάδα

	Σύνολο N=3863	Αγόρι N=1927	Κορίτσι N=1936	11 ετών N=1227	13 ετών N=1308	15 ετών N=1310	1998 N=4299	2002 N=3807	2006 N=3715	2010 N=4944	2014 N=4141	2018 N=3863
Υπέστη εκφοβισμό (bullying) στο σχολείο, τους τελευταίους 2 μήνες												
Ποτέ	80,9	81,5	80,3	82,0	79,0	81,8	71,1	75,6	**	72,4	81,7	80,9
1-2 φορές	12,3	11,8	12,9	11,0	13,5	12,4	18,6	16,4	**	19,0	11,9	12,3
2-3 φορές το μήνα	2,5	2,3	2,6	2,2	2,5	2,6	6,2	3,5	**	3,3	2,3	2,5
1 φορά την εβδομάδα	1,7	1,5	1,9	2,2	1,6	1,3	1,7	1,7	**	2,4	1,7	1,7
Αρκετές φορές την εβδομάδα	2,6	2,8	2,3	2,5	3,4	1,8	2,4	2,8	**	2,8	2,5	2,6
Συμμετείχε σε εκφοβισμό (bullying) άλλου στο σχολείο, τους τελευταίους 2 μήνες												
Ποτέ	85,8	81,4	90,1	90,6	83,9	83,1	78,9	75,7	**	61,0	74,6	85,8
1-2 φορές	10,7	13,4	8,1	7,6	12,6	11,9	11,6	15,2	**	23,2	17,9	10,7
2-3 φορές το μήνα	1,5	2,4	0,6	1,2	1,2	2,1	4,9	3,8	**	7,3	3,7	1,5
1 φορά την εβδομάδα	0,8	1,1	0,6	0,3	1,4	0,8	1,7	1,8	**	3,7	1,6	0,8
Αρκετές φορές την εβδομάδα	1,1	1,7	0,6	0,2	0,9	2,2	2,8	3,4	**	4,8	2,3	1,1
Υπέστη ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying), τους τελευταίους 2 μήνες												
Ποτέ	94,8	95,2	94,4	95,8	93,4	95,2	***	***	***	***	***	94,8
1-2 φορές	3,8	3,2	4,4	2,8	5,4	3,1	***	***	***	***	***	3,8
2-3 φορές το μήνα	0,7	0,6	0,8	0,7	0,6	0,8	***	***	***	***	***	0,7
1 φορά την εβδομάδα	0,2	0,2	0,3	0,2	0,1	0,4	***	***	***	***	***	0,2
Αρκετές φορές την εβδομάδα	0,5	0,8	0,2	0,4	0,5	0,5	***	***	***	***	***	0,5
Συμμετείχε σε ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying) άλλου, τους τελευταίους 2 μήνες												
Ποτέ	96,7	95,3	98,1	98,4	96,5	95,2	***	***	***	***	***	96,7
1-2 φορές	2,1	2,6	1,6	1,2	2,3	2,8	***	***	***	***	***	2,1
2-3 φορές το μήνα	0,6	1,0	0,1	0,2	0,4	1,2	***	***	***	***	***	0,6
1 φορά την εβδομάδα	0,2	0,4	0,1	0,1	0,3	0,3	***	***	***	***	***	0,2
Αρκετές φορές την εβδομάδα	0,4	0,7	0,1	0,2	0,5	0,5	***	***	***	***	***	0,4
Υπέστη εκφοβισμό (bullying) στο σχολείο, τους τελευταίους 2 μήνες, με:												
Λεκτικά πειράγματα	19,8	19,9	19,7	20,2	23,7	15,3	***	***	35,5	28,1	23,5	19,8
Αποκλεισμός από παρέες και δραστηριότητες	13,1	12,7	13,4	15,3	13,8	10,3	***	***	12,1	12,3	12,9	13,1
Χρήση σωματικής βίας	4,5	6,5	2,5	5,6	4,3	3,5	***	***	5,8	5,3	4,6	4,5
Διάδοση φεμάτων και φημών	18,8	16,1	21,6	16,5	21,8	18,1	***	***	19,8	21,3	17,0	18,8
Άσχημους χαρακτηρισμούς για την εθνικότητα	5,6	6,6	4,7	4,9	6,2	5,8	***	***	5,6	5,1	4,5	5,6
Άσχημους χαρακτηρισμούς για τη θρησκεία	3,5	4,6	2,3	2,2	3,7	4,3	***	***	2,9	3,3	3,1	3,5
Αστεία/χειρονομίες σεξουαλικού περιεχομένου	13,4	13,0	13,8	10,1	16,5	13,3	***	***	27,3	22,7	16,0	13,4
Έγινε αποδέκτης άδικου/άσχημου τρόπου συμπεριφοράς των μαθητών ^(*) εξ' αιτίας:												
της καταγωγής του/της	2,8	3,3	2,2	2,6	3,1	2,6	***	***	***	***	***	***
του φύλου του/της	3,9	3,5	4,3	2,9	3,9	4,8	***	***	***	***	***	***
της οικονομικής κατάστασης	2,1	2,2	2,0	1,5	1,9	3,0	***	***	***	***	***	***
της οικογένειάς του/της	2,1	2,2	2,0	1,5	1,9	3,0	***	***	***	***	***	***
Ενεπλάκη σε βίαιο καυγά, τους τελευταίους 12 μήνες												
Ποτέ	63,1	47,1	79,0	61,2	58,2	69,9	***	56,1	50,9	51,0	62,0	63,1
1 φορά	17,5	23,6	11,4	17,0	20,6	14,9	***	21,9	22,5	20,9	20,6	17,5
2 φορές	8,7	13,0	4,6	10,1	10,2	6,1	***	9,7	11,1	12,2	8,7	8,7
3 φορές	4,3	6,5	2,1	5,1	4,3	3,6	***	4,4	6,7	5,7	3,6	4,3
4 ή περισσότερες φορές	6,3	9,8	2,9	6,6	6,8	5,5	***	7,9	8,9	10,1	5,2	6,3

* Απάντησαν ότι έχει συμβεί «Μερικές φορές», «Συχνά» ή «Πολύ συχνά»

** Μη συγκρίσιμα στοιχεία

*** Δεν είχε συμπεριληφθεί η ερώτηση.

Προτεινόμενη αναφορά:

Σταύρου, Μ., Καναβού, Ε., Φωτίου, Α., Κοκκέβη Α. (2020). Εκφοβισμός (bullying) μεταξύ των εφήβων-μαθητών στην Ελλάδα. Σειρά θεματικών τευχών: Έφηβοι, Συμπεριφορές & Υγεία. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακρίβειας ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ (ΕΠΙΨΥ).

Stavrou, M., Kanavou, E., Fotiou, A., Kokkevi, A. (2020). **Bullying among adolescent pupils in Greece**. Series of Short Reports: Adolescents, Behaviours & Health. Athens: University Mental Health, Neurosciences and Precision Medicine Research Institute COSTAS STEFANIS (UMHRI).

Η έρευνα του 2018

Στην έρευνα του 2018 συμμετείχε πανελλήνιο αντιπροσωπευτικό δείγμα 3.863 μαθητών της ΣΤ' Δημοτικού, της Β' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου από 238 σχολικές μονάδες. Διενεργήθηκε με την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας. Κατόπιν γονικής συναίνεσης, οι μαθητές απάντησαν σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε ομαδικά στις τάξεις του δείγματος χωρίς (ή με διακριτική) την παρουσία εκπαιδευτικών.

Η έρευνα του 2018 υλοποιήθηκε χάρη στην εθελοντική συμβολή μελών ΔΕΠ και φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας και χρηματοδοτήθηκε μερικώς από τον ΟΚΑΝΑ και την Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Προαγωγή της Γνώσης στις Ψυχικές Διαταραχές».